

KONGRE-KURULTAY-SEMPOZYUMLARDAN

Bu dönem Çalışma Programında yer alan 24 kongre kurultay sempozyumlarımızı tamamlamış bulunuyoruz. Etkinliklerimizin sonuç bildirgeleri kamuoyuna açıklanmış, bildiri kitapları yayımlanarak ilgililerin bilgisine ve kullanımına sunulmuştur.

III. MAKİNA TASARIM VE İMALAT TEKNOLOJİLERİ KONGRESİ SONUÇ BİLDİRGESİ

TMMOB Makina Mühendisleri Odası adına Konya Şube yürütücülüğünde 16-17 Eylül 2005 tarihlerinde Konya'da gerçekleştirilen III. Makina Tasarım ve İmalat Teknolojileri Kongresi'nin Sonuç Bildirgesi yayınlandı.

III. Makina Tasarım ve İmalat Teknolojileri Kongresi, TMMOB Makina Mühendisleri Odası adına Konya Şube yürütücülüğünde 16-17 Eylül 2005 tarihlerinde Konya'da gerçekleştirilmiştir.

Bu etkinlikle güdülen amaç, makina tasarım ve imalat teknolojileri alanındaki ilerlemelerin izlenmesi ve deneyimlerin paylaşılmasının yanı sıra makina imalat sektöründe ülkemizde yaşanan sorunların ortaya konularak çözüm yollarının oluşturulması için tartışma ortamının tesis edilmesidir. Meslektaşlarımız, öğrencilerimiz ve ilgili kurum ve kuruluşlardan temsilcilerin katılımıyla gerçekleştirilen etkinlik, kamu kurumları müdürleri, meslek odaları ve dernek başkanları ile 452 akademisyen ve delegenin katılımıyla yapılan Kongrede, "Tasarım-İmalat Alanında Geleceğe Yönelik Öngörüler, Araştırma Konuları ve Ülkemiz Üzerindeki Yansımaları" konulu bir sunum yapılmış; 5 paralel oturumda sunulan 51 bildiri, "Tasarım Özel Oturumu"nda gerçekleştirilen 5 sunum ve "Makina Tasarım ve İmalat Uygulamalarında Mühendislik Sorunları" konulu panelde sektörün sorunları tartışılmıştır. Kongrede, tasarım ve imalat alanında geleceğe yönelik öngörüler, araştırma konuları ve ülkemiz üzerindeki yansımaları yanı sıra, Oda-üniversite-sanayi üçlemesinde bir uzmanlık alanı olarak İmalat



Mühendisliği'nin sektör içindeki önemi tartışılmış; makina tasarım ve imalat teknolojileri alanında teknoloji geliştirilmesi, kullanılması ile ilgili kuramsal ve uygulamalı çalışmalar kongre ortamına taşınmış; makina imalat sektörünün bölgesel özellikleri dikkate alınarak yaşanan sorunların ve olası çözüm önerilerinin tartışılması için ortam yaratılmış; sektörü ilgilendiren AB teknik mevzuat uyum çalışmaları, gelişmeler, ve sorunlarla ilgili değerlendirmeler yapılmıştır.

Kongrede sunulan bildiriler, yapılan tartışmalar ve düzenlenen panel sonucunda kamuoyuna duyurulmak üzere aşağıdaki tespit ve öneriler yapılmıştır.

Makina Mühendisleri Odası tarafından düzenlenen "Sanayi Kongresi 2003" kapsamında sunulan "Makina İmalat Sanayi Sektör Araştırması" Raporunda, makina imalat sanayii, tüm sanayi sektörlerine yatırım malı (makina, donanım, alet, takım, tertibat) veren bir mühendislik sektörü olarak tanımlanmaktadır. Bu sektörün diğer sektörlerden farkı, her aşamada projelendirme, mühendislik ve AR-GE tasarımlarını öngörmesi ve gerçekleştirmesidir. Türkiye'de makina imalat sanayii kararlı bir gelişme çizgisi göstermemiştir. Sanayi politikalarının olmaması, ekonomik krizler, tutarsız ihracat politikaları, yatırım malları ithalatında korumacılık faktörüne öncelik verilmemesi ve yatırımlarda sektöre öncelik tanınmaması bunun başlıca nedenleridir. Özellikle 1998'lerden sonra işçi başına katma değer, ücret başına katma değer düşmüş, istihdam kapasitesi azalmış, teknoloji düzeyinde önemli bir değişim olmamıştır. Ölçek sorunu hala önem taşımaktadır. Özgün ürün yaratabilmek ise sektörün hedeflerinin başında yer almaktadır.

Sektörde, kesici alet, bıçak ve takımlar, takım tezgahı ve makina imalatında aparat, yedek parça ve takımlar, özel bazı makina imalatları, sıvı pompa, kompresör ve vanalar gibi ürün grupları önemli bir dışa açılma başarısı göstermiştir. Ancak rekabet gücünü sağlayan bir takım faktörler (makina direktifleri, CE belgeleri, akreditasyonu gerektiren belgeleme vs.) henüz yetersiz olup, göstergeler sektörün rekabet gücü kazanamadığını göstermektedir. Küreselleşmenin özellikle ulusal sanayiler üzerinde önemli olumsuz etkileri bulunmakta; sanayide küçük ve orta boy işletmeler (KOBİ'ler) giderek tekelleşen büyük firmaların ve yabancı çok uluslu şirketlerin boyunduruğu altına girmektedir. Bu işletmeler fason

üretimle dünya pazarlarına düşük kâr marjıyla çalışarak imalat yapmaktadır. Bazıları ise ulusal pazarda dahi başarıya ulaşmak şansına sahip olamamaktadır.

Tüm sanayi sektörlerinde konvansiyonel imalatla var olabilme veya ayakta kalabilme mücadelesi giderek daha düşük paya veya daha az katma değerle yetinmeye dönüşmektedir. Makina imalat sanayi gibi mühendislik hizmetinin en yoğun olduğu sektörde küreselleşmenin getirdiği sorunlar büyümekte, KOBİ niteliğindeki firmalar bu girdapta üretimlerini durdurmakta veya büyük firmaların isteklerine tabi olmaktadır.

Küresel rekabet, konvansiyonel üretimde küçük sanayi için yok olma rekabetine dönüşmüştür. Bu rekabette AR-GE çalışmaları büyük önem kazanmaktadır. Tasarım yapamayan, bir diğer anlamda özgün ürün ortaya koyamayan firmalar rekabet edemez duruma gelecek ve pazardan çekilecektir. Dolayısıyla özgün ürün zorunlu bir rekabet önceliği getirmektedir. Kongremiz bu gerçeklerden hareketle aşağıda sıralanacak hususlara kamuoyunun dikkatini çeker.

- Küreselleşme süreç ve politikalarının olumsuz etkilerine karşı durabilmek için ülkemiz öncelikle ve stratejik ön görüyle bir imalat sanayi politikası oluşturmalıdır.
- İmalat sanayii teknoloji ve yatırımları kamu tarafından planlanmalı ve gerekli teşvikler devreye sokulmalıdır. Sanayide yatırımların artırılması, yüksek katma değer yaratan sanayi sektörlerine öncelik verilmesi ve öncelikli teknoloji alanlarının seçilmesi hedef olmalıdır.
- Sanayinin özellikle, Makina İmalat Sanayii'nin toplam GSMH'den daha fazla pay alması ve ekonominin itici, ve öncü sektörü haline gelmesi artık bir zorunluluktur. Bu çerçevede AB ülkeleri gelişme dengesinin yakalanması için önümüzdeki 5 yıl içinde

sanayide en az 2.5-3 milyon kişiye yeni istihdam alanı açılması gerekmektedir.

- Daha yüksek katma değer oluşturulması ve imalat sanayinin öncelikli sektörlerinin desteklenmesi zorunludur. Yani AR-GE'ye eğitime ayrılan payın yükseltilmeli, gelişmiş ülkeler seviyesine çıkarılmalı, yeni ürün tasarımları yapılmalı ve özgün ürünün tekno ekonomik kapasitedeki tesislerde imal edilmesi sağlanmalıdır.

- Özgün ürünün yaratacağı farklılıkla maliyet, kalite ve ölçek optimizasyonu sağlanabilecektir. Özgün ürün yaratmak için AR-GE alt yapısı oluşturulmalı ve tasarıma giden süreçte mühendislik hizmeti yetkinleştirilmelidir. Kalite ve verimliliği artırıcı özel makinalar yapan yatırımlar ile ihtisaslaşmış ve gerçek AR-GE yapılanmasına sahip makina imalatçıları desteklenmelidir.

- Ülkemizin kalkınma stratejileri ulusal bilim, teknoloji, yenilenme politikaları temellerine oturtulmalı, makina imalat sektörü bu çerçevede lokomotif işlev üstlenmelidir. Böylesi bir stratejide yerli yatırımcı özendirilmeli ve korunmalı, katma değeri yüksek ileri teknoloji isteyen alanlarda yapılacak yatırımlar desteklenmelidir.

- Sektör uygulamaları özelinde, devlet, üniversite, araştırma kurumları, meslek odaları, üretici dernekleri ve sektördeki işletmeler arasında koordinasyonu sağlayacak yapılanmalara yer verilmelidir. Üniversiteler ve araştırma kurumları politik ve ekonomik baskılardan arındırılmalıdır.

- Bir mühendislik sektörü olarak tanımlanan makina İmalat sektör uygulamalarında mühendislik hizmetinin niteliğinin yükseltilmesi ve uzman kadronun oluşturulmasının, temel eğitimden başlayarak üniversite, oradan da meslek içi eğitime ve işletmelerin nitelikli kadro istihdamına kadar uzanan bir ulusal yol haritasını çizilmelidir.

- Ülkemizde henüz ulusal bir Onaylanmış Kuruluş olmamasının bu konuda yapılan çalışmaların yabancı kuruluşlarca gerçekleştirilmesi nedeni ile ülkemizin gerek maddi gerek mühendislik uygulamaları, gerekse test deney altyapılarının kullanılamaması kayıpların gün geçtikçe artmasına neden olmaktadır. Konu ciddi bir sorun olarak ülke gündeminde güncelliğini korumaktadır. Kamu yapısının yaşanan bu sorunun aşılması amaçlı yürüttüğü çalışmaları ivmelendirmesi ve bu çerçevedeki eksikliklerin giderilmesi amacıyla Makina Mühendisleri Odası'nın uzmanlık alanına giren 6 temel konuda (makina emniyeti, basit basınçlı kaplar, gaz yakan cihazlar, sıvı ve gaz yakıtlı sıcak su kazanları, basınçlı ekipmanlar ve asansörler) onaylanmış kuruluş olma yönündeki çalışmalarının sektör, sektör dernekleri ve ilgili Bakanlıklar tarafından desteklenmesi gerekmektedir.

- AB teknik mevzuat uyumuna yönelik sektör-kamu işbirliğinin sağlanması için Sanayi ve Ticaret Bakanlığı koordinasyonunda çalışma yapmak üzere oluşturulan ulusal daimi komiteler arasında yer alan "Makina Emniyeti Teknik Komitesi"nde ve oluşturulmuş tüm komitelerde Makina Mühendisleri Odası'na, ilgili diğer meslek odalarına ve sektör dernekleri ile üniversite temsilcilerine yer verilmesi sağlanmalıdır.

- 4703 sayılı kanun kapsamında Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nca yürütülen piyasa denetim ve gözetim faaliyetlerinde yetersiz kalındığı Kongrede değerlendirilmiş; makina emniyeti yönetmeliği ile diğer yeni yaklaşım yönetmelikleri ile ilgili eksikliklerin giderilmesi amacıyla Bakanlığın ilgili yönetmelik hükümleri kapsamında TS EN 45004 standardı içeriğinde TÜRKAK'ca akredite edilmiş bir muayene kuruluşu olan Makine Mühendisleri Odası ile işbirliğine gidilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

TMMOB Makina Mühendisleri Odası

TRAKYA'DA SANAYİLEŞME VE ÇEVRE SEMPOZYUMU IV SONUÇ BİLDİRGESİ

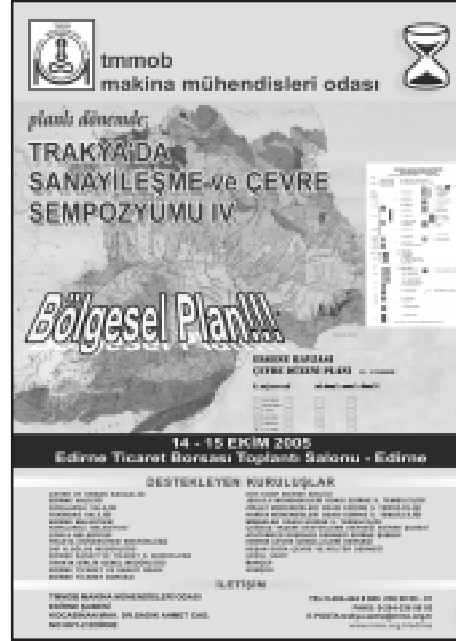
Trakya'da Sanayileşme ve Çevre Sempozyumlarından IV.'sü 14-15 Ekim 2005 tarihlerinde Edirne'de gerçekleştirilmiştir.

Sempozyumda, uzmanlarımız, bilim insanlarımız, aydınlarımız tarafından 13 oturumda 44 bildiri sunulmuş; bu bildirilerin tümü, Trakya'nın dünü, bugünü ve yarını üzerine, 10 yıllık bir süre içinde gerçekleştirilen TRAKYA'DA SANAYİLEŞME VE ÇEVRE (1995-ÇORLU, 1997-KIRKLARELİ, 1999-EDİRNE), TRAKYA'DA KENTLEŞME VE YEREL YÖNETİMLER (2001-EDİRNE) Sempozyumlarına sunulan bildiriler arasında son derece değerli yerlerini almışlardır.

Sempozyumun hazırlık çalışmaları sırasında; 29 Mayıs 2005 tarihinde Edirne'de, 9 Temmuz 2005 tarihinde Tekirdağ'da, 17 Eylül 2005 tarihinde Kırklareli'nde ve 24 Eylül 2005 tarihinde Çorlu'da "ERGENE HAVZASI ÇEVRE DÜZENİ PLANI, UYGULAMADA KARŞILAŞILAN SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ" konulu dört panel düzenlenerek varolan planın tanıtımı ve tartışılması amaçlanmıştır.

Sempozyum sırasında da "SANAYİLEŞME VE ÇEVRE SEMPOZYUMLARI İLE YAŞANAN SÜREÇ, ULAŞILAN SONUÇLAR VE IV. SEMPOZYUM İLE AMAÇLANAN HEDEFLER" başlıklı bir açılış sunumu yapılmış, birinci günün sonunda; "ERGENE HAVZASI ÇEVRE DÜZENİ PLANI VE BÖLGESEL PLAN" başlıklı bir panel, ikinci günün sonunda ise bir foruma dönüşen ve "BÖLGESEL STRATEJİK PLAN VE TRAKYA'NIN GELECEĞİ" başlığını taşıyan bir panel düzenlenmiştir.

Bütün bu etkinlikler sonucunda yapılan ilk saptama açıkça şudur: Trakya'nın tüm kesimleri ve Makina Mühendisleri Odası; Trakya'nın sorunlarının çözümünün ve bölgenin sağlıklı bir geleceğinin sağlanmasının temel güvencesi olarak TRAKYA BÖLGESEL PLANI'nı görmektedirler Bu nedenle



Trakya'nın ekolojik dengelerinin bozulmadan kalkınmasını isteyenler umutlarını ve çabalarını bu bölgesel planın yapılmasına ve uygulanmasına bağlamışlardır.

Gerçekten bu saptama ve talep; ne sadece Makina Mühendisleri Odası'nın ve giderek kalıcı bir kurula dönüşen sempozyum Danışmanlar Kurulu'nun öznel, kendisi ile sınırlı bir saptaması ve talebidir, ne de sempozyumlar bu sorun ve çözümlerin tartışıldığı biricik platformlardır.

Son 10 yıllık zaman diliminde, aynı sorunu ve çözüm yollarını tartışmak üzere Bakanlıklar, Valilikler, Belediyeler, gönüllü kuruluşlar ya da meslek odaları tarafından onlarca yerel etkinlik yapılmıştır. Sempozyum Danışmanlar Kurullarına katılan kişi sayısı ise, bildiri ile ve bildirisiz pek çoğu birden fazla olmak üzere 200'ü geçmiştir. Özellikle dördüncü sempozyumu destekleyen kuruluşların listesi, süreçle ilgili birçok kuruluşu içermektedir.

İlk sempozyum kararının alındığı 1994 yılından bugüne kadar yaşanan sürece, merkezî yönetimin yerel temsilcileri ve üniversite açısından yaklaşıldığında; 21 Şubat 1997’de Edirne’de “TRAKYA BÖLGESİ VALİLERİ TOPLANTISI” düzenlenmiş ve toplantı sonucunda çözüm önerileri ve tespitler 26 başlık altında derlenmiştir. Ayrıca 12 Şubat 1999’da Tekirdağ’da Trakya Üniversitesi Ziraat Fakültesi’nde “TRAKYA ÇEVRE SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ” paneli düzenlenmiş ve sonuçları 18 maddelik bildiri halinde yayınlanmıştır.

Yaşanan bu süreçte, hangi partiden olursa olsun hemen hemen tüm Trakya Milletvekilleri, soruna ve önerilere değişik dönem, düzey ve kapsamda olsa bile sahip çıkmışlar; özellikle 1997 yılı sonrasında sorunu Meclis gündemine taşıyıp gerekli kararları dönemin hükümetlerine aldırarak için çaba göstermişlerdir. Edirne Milletvekili Rasim ÇAKIR ve 33 arkadaşı ile Kırklareli Milletvekili Ahmet Gökhan SARIÇAM ve 24 arkadaşı tarafından verilen “Ergene Nehrindeki Kirliliğin Belirlenmesi ve Çevreye Etkilerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi” konusundaki görüşme önergesine ek olarak Mecliste verilen önergelerin de birleştirilmesiyle kurulan Meclis Araştırma Komisyonunun 25.04.2003 tarihli raporu bu çabaların son örneklerinden biridir.

Tüm bu gelişmelere bağlı olarak 23 Haziran 1999’da Trakya Üniversitesi’nce TRAKYA BÖLGESEL PLAN EŞGÜDÜM UYGULAMA ARAŞTIRMA MERKEZİ kurulmuş, 11 Kasım 1999’da III. Sempozyumun açılışında Çevre Bakanlığı ile Trakya Üniversitesi arasında ERGENE HAVZASI ÇEVRE DÜZENİ PLANI PROTOKOLÜ imzalanmıştır. Plan hazırlanırken 27 Aralık 2002’de Bakanlar Kurulu kararı ile TRAKYA ÇEVRE SORUNLARI ÇÖZÜMÜ HİZMET BİRLİĞİ kurulmuş, bu Birlik 8 Mart 2004 tarihinde TRAKYA KALKINMA BİRLİĞİ (TRAKAB) adını almıştır. 13 Temmuz 2004 tarihinde hazırlanan ERGENE HAVZASI ÇEVRE DÜZENİ PLANI, Çevre ve Orman Bakanlığı’nca onaylanmış, 7 Eylül 2004 tarihinde ise ÇERKEZKÖY-ÇORLU-MARMARACIK-BÜYÜK

KARIŞTIRAN MURATLI ÇEVRE DÜZENİ PLANI onaylanarak yürürlüğe girmiştir.

Bu onaylar ve yürürlüğe girme Trakya için yeni bir dönemin; IV. Sempozyum afişinin hemen üzerinde belirtildiği gibi “planlı dönem”in başlaması anlamına gelmektedir.

Bir başka saptama da; bu gelişmelerin Trakya’da son 10 yılda hemen hemen tüm kesimlerin birlikte yükseldiği bir talebin hayata geçmesi yönünde atılmış adımlar olması açısından olumlu ve somut kazanımlardır.

Fakat ne yazık ki, planların onaylanması sonrası geçen bir yıllık süre içinde, gerek planın kendisi ve gerekse planın uygulanması konusunda Trakya ve doğrudan planla ilgili kesimler (Valilikler, Özel İdareler, Belediyeler, Üniversite, Sanayiciler) arasında birçok konuda tartışma yaşanmıştır, yaşanmaktadır.

Bu tartışmalara planın kendisi açısından bakıldığında; 1) Çevre Düzeni Planının bir bölge planı ya da çevre yönetim planı olup olmadığı,

2) İmar planları ile ilişkisi,

3) Yürürlüğe girme süreci,

4) Dengeli bir gelişme ve kentleşmeye yönelik dinamizmi,

5) Yakın, orta, uzun dönemli stratejik ve pratik hedeflere sahip olup olmadığı,

6) Bazı alanlarda yaptırımların getirdiği ayrımı düzeyi,

7) Bazı yaptırımların uygunluğu ve uygulanabilirliği, vb. açılardan açık ya da örtülü olarak sorgulanmıştır. Bu tartışmalar sadece sürecin dışında kalan kesimlerin getirdiği eleştirilerden kaynaklanmamaktadır. Onaylanmış planın uygulanması, geliştirilmesi ve plana dinamik bir karakter kazandırılması, özetle tüm boyutları ile hayata geçirilmesi misyonunu üstlenmiş olan Trakya Kalkınma Birliği TRAKAB’ın kendisi ve TRAKAB’ı oluşturan en önemli öğelerden biri olan

planın Trakya kentleri ile ilişkisini kurarak bunları yerleşim birimlerinde uygulayacak olan Yerel Yönetimlerimiz, uygulamada karşılaşılan bazı sorunları çözüme kavuşturmak, plana dinamik bir karakter kazandıracak çalışmalar yapmak yerine kendi yetki ve hareket alanlarını kısıtladığını düşündükleri planın tümüne karşı çıkararak uygulamamak amacıyla bu ve benzeri sorunları gerekçe olarak göstermiş ve daha da ileri giderek planın yaptırımlarından ve kısıtlamalarından hatta planın bizzat kendisinden tamamen kurtulmak amacıyla "askıya alma" kararı alarak bu düşüncelerini açıkça ifade etmişlerdir.

Diğer yandan, planın hazırlanması yükümlülüğünü üstlenen ve plan uygulama hükümleriyle kendisine denetleme ve izleme görevi verilen Trakya Üniversitesi; onaylanmış planın hayata geçirilmesiyle ilgili olarak, ne doğal üyesi olduğu TRAKAB'ın planla ilgili uygulamalarında ne de yerel yönetimlerin TRAKAB'dan bağımsız uygulamalarında şimdiye dek bu görevini yerine getirememiştir. Daha vahimi ise Üniversite'nin planın müellifi olarak planın uygulanmasına yönelik çalışmalardan, karşılaşılan sorunlardan, ilgili Bakanlıkça plan notlarında yapılan değişiklikler ve ilavelerden dahi bilgi sahibi olmadığı ortaya çıkmıştır. Sempozyum sürecinde yapılan panellerde de bu sürece başından beri emeğini ve birikimini koyarak katılan birkaç öğretim üyemizin kişisel gayreti dışında bu konuda kurumsal olarak en azından yoğun bir işbirliğine yönelik bir ortamın oluşması yolunda çaba harcanmadığı görülmüştür. Çevre düzeni planının uygulanması ve hayata geçirilmesini, tüzüğü ile kendisine görev edinmiş olan TRAKAB ise adeta bu konudaki görüşünü beyan etmemeyi bir politika olarak seçmiş görünmektedir. TRAKAB'ın bir kurum olarak; değişik il ve ilçelerde yapılan sempozyuma hazırlık panellerine katılmaması, sempozyuma bildiri sunmaması ve sempozyum panellerinde yer almaması düşündürücüdür. Oysa TRAKAB'dan beklenen, bu sempozyuma bildiri sunarak, hem hazırlık hem de sempozyum panellerine katılarak planın uygulanmasına yönelik süreci anlatması idi.

Aynı saptama, planın Trakya kentleri ile ilişkisini kuracak, onları yerleşim birimlerinde uygulayacak olan belediyelerimiz için de geçerlidir. Belediyelerimiz de, onaylanmış çevre düzeni planının uygulanması yolları ve uygulamada karşılaşılan sorunlar konularında resmi olarak herhangi bir görüş belirtmemişlerdir.

Bu durum, planı uygulamakla yükümlü olan belediyeler ve belediye mücavir alanları dışında da valiliklerin; ister bölge planı, ister çevre düzeni planı kapsamında olsun, plan ve planlamayı kendi yetki ve hareket alanlarını kısıtlayan salt teknik bir çalışma olarak gördüklerini göstermektedir ve bu durumdan çok rahatsız olduklarını dile getirmekten de hiç çekinmemişlerdir.

Bu yaklaşım, yine ne yazık ki söz konusu idarelerin bu ilgisiz yaklaşımı, planın yapıldığı 1999-2002 dönemi ile onanmak üzere uzun süre bekletildiği 2002-2004 süreci içinde de geçerlidir. DSİ XI. Bölge Müdürlüğü dışında söz konusu idareler, planlama döneminde de aynı yaklaşımla plana bilgi ve teknik veri desteğinden kaçınmışlar ve bugün planın uygulamasında karşılaşılan pek çok sorunun kaynağı olmuşlardır. Burada, DSİ XI. Bölge Müdürlüğü'nü, önerileri ve teknik veri desteği şeklindeki katkılarıyla tüm bu idarelerden özellikle ayrı tutmak gerekiyor.

Yine aynı yaklaşımla planın hazırlayıcısı Trakya Üniversitesi de bu planlama sürecinde konuyla doğrudan ilgili bazı kişi, kurum ve kuruluşları sürecin dışına itmiştir.

Ve gerçekten, bir yanıyla komik bir yanıyla trajik bir durum oluşmuştur: Ergene Havzası Çevre Düzeni Planı, Trakya Üniversitesince yapılmış, tartışmalı bir süreç sonunda Bakanlıkça onaylanmış ve ilgili kurumlara gönderilmiştir. Ama planın içeriği, hedefleri ve yaptırımları geniş kesimler tarafından bilinmemektedir. Plan "en azından resmi olarak" sadece bu kurumların bilgisi dahilinde kalmış, topluma mal edilememiştir.

Unutulmamalıdır ki; Çevre Düzeni Planları açısından bakıldığında Ergene Havzası Planı'nın yapılmış olması

Türkiye’de bir ilk değildir. Bu planların uygulamaya geçirilmesi de ilk değildir. Ancak hemen hemen yapılmış bütün planların ortak noktası hiçbirinin hedefine ulaşamadığı gerçeğidir.

Bölgesel Plan yada Çevre Düzeni Planları, teknik bir çalışma olarak, bu süreci yönetecek kuruluş da ister merkezî, ister yerel olsun sadece yönetimlerin yer aldığı bir mekanizma olarak görülür ve hayata geçirilmeye çalışılırsa; hiç kimsenin şüphesi olmasın Trakya’daki bu deneyim de hedefine ulaşmayacaktır. TRAKAB tüzüğünde yapılan değişiklikle Birlik üyeleri dışındaki unsurların Birlik Meclisi toplantılarına katılmalarının tüzükten çıkarılması, bu açıdan endişe verici bir sürece girme eğiliminin arttığına bir işareti olarak yorumlanabilir.

Çok daha vahim başka bir saptama da planın yasal sahibi olan Çevre ve Orman Bakanlığı, planın onaylanıp yürürlüğe girdiği 13.07.2004 tarihinden sonra yaşanan süreçte bu plana sahip çıkmadığı gibi, bir çok hedef ve yaptırımların “özel taleplere özel çözümler” sunan plan notları üzerinde yapılan değişiklik ya da eklentiler ile aşıldığı veya aşılmaya çalışılmasının gözlenmesidir. Bizzat Bakanlıkça planın müellifi olan Trakya Üniversitesine dahi bilgi verilmeden yapılan bu tür operasyonlar plana ve planlamaya olan inancı ve güveni sarsmaktadır. Bütün bunların arkasında planın uygulanmasının ertelenmesi yönündeki eğilimlerin olduğu da bilinen bir gerçektir.

Uygulamada karşılaşılan bir başka sorun da Çevre ve Orman Bakanlığı, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, İç İşleri Bakanlığı ile Tarım ve Köy İşleri Bakanlıkları arasındaki yetki kargaşasıdır. Bu sorunun çözümü için merkezî yönetim düzeyinde gerekli çabanın gösterilmediği gözlemlenmiştir.

Genel olarak bakıldığında; dünyada yaşanan küreselleşme sürecinde gelişmiş ülkelerin uyguladığı politikalar; ülkemiz gibi az gelişmiş ülkelere özellikle “kalkınma” planları yapmayı değil, kendi planlarını uygulamayı dayatan politikalar. Bu politikalar

“karşılaştırmalı üstünlük”, “küresel rekabet”, “etkinlik” v.b. kavramlar eşliğinde, az gelişmiş ülkelerin sanayileşmeden vazgeçmesini, kendi topraklarını uluslararası sermayenin dilediği gibi hareket edeceği alanlara, çok kullanılan deyimle “dikensiz gül bahçelerine” dönüştürmesini dayatmaktadır. Türkiye, bu politikaların yoğun olarak etkisi altında kalan bir ülke olarak; hem siyasal iktidarlar düzeyinde, hem de günlük yaşamın içinde “planlama” fikrinden epeyce uzun bir süredir uzaklaşmıştır. 2001 yılında yaşanan ekonomik ve siyasal kriz gelişmiş ülkelerle aramızdaki mesafeyi daha da arttırmıştır. Bugün ülkemizde planlama ekonomik anlamda IMF ve Dünya Bankası’na, sosyal ve siyasal anlamda da AB’ye bırakılmış ya da onların istekleri doğrultusunda yapılmaktadır.

Diğer yandan, Trakya’daki sorunun temel kaynağı olan İstanbul’dan sanayinin göçü, değişik kesimler için doğrudan bir rant kaynağıdır. Hem neo-liberal politikaların etkisinde kalan, hem de bu göçün getireceği rantın peşinde olan kesimler, her türlü gerekçenin arkasına sığınarak “planlama” fikrine ve varolan tüm planlara karşı çıkarak, sürecin başarısız olması için ellerinden gelen tüm çabayı göstereceklerdir.

Bu “planlama” olgusuna karşı çıkış ve “rant” peşinde koşmak hırsı, hazırlık ve uygulama süreçlerinde tüm gereklilikler yerine getirilse bile, bir planın uygulanabilmesi koşullarını zorlaştıran unsurların başında yer alacaktır.

Zorluklar, sadece genel küreselleşme politikaları ve yerel rant ile de sınırlı değildir. Bu zorluklar ve yaşanabilecek sorunlara ilişkin saptamalar ve öneriler III. Sempozyumda (1999-Edirne) ve Trakya’da Kentleşme ve Yerel Yönetimler Sempozyumunda (2001-Edirne) belirtilmişti. Kısaca özetlenirse:

1) Bölgesel plan yapma ve uygulama deneyiminin hemen hemen hiç olmaması,

2) Bölge planının, kalkınma stratejisine yol gösterecek

ulusal bir planın, kalkınma stratejisinin ve bu planın bir parçası olarak ulusal bir sanayileşme ve tarım politikasının olmaması,

3) Trakya'nın bölgesel plan ihtiyacının, genel ve daha büyük bir sorunun çözümü olarak görülen eğilimle İstanbul metropolünün desantralizasyonu politikası ile çelişmesi, dün olduğu gibi bugün de göz önüne alınması gereken ciddi sorunlardır. Bu sorunlar "yukarıdan aşağı" planlamanın ve uygulamanın darboğazları olarak görülmelidir. Bu darboğazları aşmanın temel güvencesi ve yöntemi; bu süreci aynı zamanda geleceğimizi organize ettiğimiz bir süreç olarak yaşamak ve bölgesel planı, ilgili tüm tarafların uzlaştığı kamusal bir belgeye dönüştürmektir.

Bu durumda ise;

1) Her ne kadar bölgesel plan ihtiyacı genel bir kabul görse de ülke çapında düşük düzeyde seyreden karar alma süreçlerine demokratik katılımın Trakya'da da görülmesi ve gerekli kurumların yaratılmaması, yaratılanların çoğunun ise işlevsiz olması ,

2) Hem planlama çalışmalarına katılması gereken, hem de tüm çalışmalar çevresinde bir uzlaşmayı sağlayacak ve kendi üyelerini sürece katacak olan değişik örgütlerin (sendikalar, kooperatifler, köylü birlikleri, meslek örgütleri, kamu ve özel yatırımcı kuruluşları, bilim ve araştırma kuruluşları, kitle iletişim araçları vb.) "plan" hazırlama ve uygulama süreçleri üzerine hemen hemen hiç bir becerisinin gelişmemiş olması,

3) En geniş kesimler açısından bakıldığında "planlı" bir süreçte yaşamak konusunda, hiç bir deneyimizin bulunmaması, karşımıza "aşağıdan yukarıya" düzenlenecek bir planlama sürecinin çözüm üretmemiz gereken sorunları olarak çıkmaktadır. Tüm bu yaşanan süreç sonunda MAKİNA MÜHENDİSLERİ ODASI aşağıdaki saptama ve önerileri yapmaktadır:

1) Trakya'da yaşanan 10 yıllık süreç, tüm sorunlarına karşın hem ulusal hem uluslararası ölçekte, yeni, yepyeni bir süreçtir. Bir bölge halkı, tüm kesimleri ile

birlikte günlük yaşamına müdahale etmenin, geleceğini planlamanın araçlarını ve yöntemlerini üretmeye çalışmaktadır. Bu yeni sürecin, yasalaşma aşamasında olan Bölgesel Kalkınma Ajansları ile hiçbir ilişkisi yoktur. Hatta, bu örgütlerin hedefleri ile zıt hedefler taşıdığı söylenebilir.

2) Trakya Bölgesel Planı Trakya için bir umuttur ve bu plan aynı zamanda Trakya'nın sürdürülebilir ve dengeli kalkınma stratejisinin somut bir belgesi olmalıdır.

3) Bu planın bugünkü uluslararası ve ülke koşullarında başarılı olabilmesinin tek ve biricik koşulu, Trakya'da yaşayan tüm kesimlerin uzlaştığı, ilgili kuruluşların onayını almış "kamusal bir belgeye" dönüşmesidir.

4) Varolan Ergene Havzası Çevre Düzeni Planı, içeriğinden ve hatta değişik Bakanlıklar ya da kurumlar arasındaki yetki sorunlarından bağımsız olarak, sadece ve sadece kamusal bir belgeye de dönüşmemesi nedeniyle de "bölgesel plan" olarak görülemez.

5) Trakya'da imara açılmış araziler ve sanayiye ayrılmış bölgeler, bölgesel planın hazırlanma süresi için yeteri kadar büyüktür. Bu nedenle, Ergene Havzası Çevre Düzeni Planı'nın bu konudaki yaptırımları uygulanmalı, TRAKAB bu planda varolan yaptırımları uygulamak ve hedeflerine ulaştırmak için gerekli adımları atmalıdır.

6) Ergene Havzası Çevre Düzeni Planı için merkezî düzeyde gelecek en büyük baskı; Planın getirdiği koruma ilkelerinin "plan notlarında değişiklikler ve ilaveler" ile "aşılması", ortadan kaldırılması ve uygulamanın tekrar eski durumuna dönmesidir.

7) Aynı biçimde, TRAKAB bugünkü yapısıyla yetersizdir; bölgesel planın hazırlanması ve uygulanması sürecinde, bu sürecin başarılı olmasını sağlayacak kapsamda bölgesel üst örgüte dönüşmelidir.

8) TRAKAB, bu dönüşme sürecinde, bazı hukuksal boşluklar olsa dahi, ilgili tüm kesimlerin demokratik bir biçimde temsil edildiği mekanizmaları ve çalışma ilkelerini oluşturmalıdır.

9) Bu çalışma ilkeleri; demokratikliği, katılımcılığı, açıklığı teşvik eden, gönüllüğü, işbirliğini ve uzlaşmayı esas alan, verimliliği ve etkinliği güvence altına alan ilkeler olmalıdır.

10) Bu mekanizmaların oluşturulması ve çalışma ilkelerinin belirlenmesi sonrasında; oluşturulacak uzmanlık birimleri aracılığıyla varolan Ergene Havzası Çevre Düzeni Planı'nın eleştirel analizi yapılmalıdır.

11) Bu analiz sonrasında, hazırlanması gereken planlara yönelik bir iş planı çıkarılmalı ve

- Planın amaçları, hedefleri ve öncelikleri,
- Planın tarihsel ve yersel ve sektörler kapsamı,
- Planın ölçeği,
- Hazırlık sürecine katılacak kurum ve kuruluşlar,
- Hazırlık çalışmalarının yürütülme biçimi,
- Planın yaptırım gücü ve bu gücün hukuksal temeli,
- Finansmanın sağlanması, kullanılması ve denetimi,
- Uygulamaların izlenme araç ve yöntemleri,
- Revizyon ya da güncelleştirmelerin yapılma yöntemleri, belirlenmelidir.

12) Bu çalışmaların bitirilmesi sonrasında ulaşılan sonuçlar hakkında tüm kesimler; seminerler, toplantılar vb. düzenlenerek, hazırlanan broşürler, posterler, vb. yayınlar ile bilgilendirilmeli; yerel kitle iletişim araçlarının konuya sürekli ilgi göstermesi sağlanmalıdır.

13) Tümüyle teknik bir süreç olan ve çok doğal olarak uzmanların katılımıyla yapılacak olan planların hazırlanma/revizyon süreci için gerekli koşullar ve olanaklar sağlanmalıdır.

14) Doğrudan Ergene Havzası Çevre Düzeni Planı'ndan alınan ve uygulamaya sokulan ya da yeniden yapılmış olan taslak planlar için yerleşim birimleri bazında tartışma ortamları yaratılmalı; planlar hakkında görüş ve öneriler toplanmalıdır.

15) Bu görüş ve öneriler göz önüne alınarak, taslak planlar onaylanmış planlara dönüştürülmeli, revize edilmeli ve kesinleştirilmelidir.

16) Uygulama süreci, belirlenmiş araç ve yöntemlerle izlenmelidir.

Makina Mühendisleri Odası; yaşanacak sürecin birçok belirsizlikler taşıdığı, aşılması son derece güç engeller içerdiğinin bilincindedir. Fakat, Trakya'da yaşanan süreç umutlu olmamız için de birçok gösterge içermektedir. Bu göstergelerin en başında, konunun sürekliliğinin sağlanmış olması gelmektedir.

17) Bu sürekliliği güvence altına almak için belirsizlikler aşılan dek bir koordinasyon, bilgilendirme; bilgilendirme, talep ve uyarılarda bulunma vb işlevleri üstlenen; kısacası sürece müdahalede bulunmayı hedefleyen; dileyen tüm kuruluşların katılabileceği, sivil bir platform oluşturulmalıdır. Bu platform kendi amaç ve hedeflerini, çalışma ilkelerini kendisi oluşturmalıdır.

Bundan sonra nasıl bir gelişme yaşanacağını başta merkezî yönetimler, Belediyeler, Üniversiteler ve ilgili uzmanlar olmak üzere, planlama, araştırma kuruluşlarının, meslek örgütlerinin, sendikaların, kooperatiflerin, gönüllü kuruluşların, kısacası ilgili tüm kesimlerin iradesi belirleyecektir.

Makina Mühendisleri Odası şimdiye dek olduğu gibi bundan sonra da; yaşadığı bu topraklara ve bu topraklarda yaşayacak olan gelecek kuşaklara karşı duyduğu sorumluluğun gereği olarak üzerine düşen görevleri seve seve üstlenecektir. Kamuoynuna saygı ile duyurulur.

TMMOB Makina Mühendisleri Odası